

N:o 2.

Ankom till Riksd. kansli den 9 mars 1895, kl. 1 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner
om ändrad lydelse af § 48 regeringsformen.*

Till konstitutionsutskottets behandling har hänvisats en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 17, deri herr *S. Palme* hemställt, att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag angående tillägg till § 48 regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 48.

Konungens hof står under Dess enskilda styrelse; kunnande Han häruti förordna som Honom godt synes. Alla beställningar vid Sitt hof må Konungen efter behag tillsätta och derifrån afsätta, dock må officerare i tjenst hvarken kunna till sådan beställning nämnas, ej heller eljest till hoftjenstgöring användas.

Såsom skäl för sitt förslag anför motionären hufvudsakligen, att vid många tillfällen yppat sig missnöje inom ganska vidsträckta kretsar af den svenska arméns officerscorps i anledning af befordringar af personer, som vid sidan af sin militära tjenst innehåft hoftjenst af en eller annan art, samt rörande hvilka man funnit eller trott sig finna, att de just på grund af sin ställning vid hofvet föredragits framför andra, mera berättigade men detta företräde saknande kamrater. Den dubbla egenskapen af hofmän och militärer gäfvade för öfrigt icke endast vid befordringar anledning till missnöje. En hvar, som inom en officerscorps varit i tillfälle att på närmare håll iakttaga en eller flere officerare med hoftjenst, torde hafva märkt åtskilliga omständigheter, som icke kunde annat än betraktas såsom mindre lämpliga. Än kunde en dylik officer, därför att han skulle inträda i utföring af sin hofsyssla, icke beordras till en viss kommendering, hvartill

han eljest vore i tur. Än måste han midt under pågående vigtig tjänstgöring af en kamrat affösas, därför att han kallades till hoftjenst. Ej sällan funnes inom corpsen osjelfständiga karakterer, som, beräkande att deras kanske ännu till ock med i lägre grad stående kamrat, hofmannen, dels vore förutbestämd att hastigt avancera och dels hade högställda personers öra, egnade honom en fjäsande uppmärksamhet, som ingalunda vore för andan inom corpsen nyttig. Dessa och andra omständigheter gjorde att, äfven utom beföringstillfällen, den dubbla egenskapen af hofman och officer vore olämplig. Så länge missnöje inom armén rådde med dubbel-tjenst inom armé och hof, och sådant missnöje komme alltid att finnas, så länge vore motionären ock på det lifligaste öfvertygad om, att det vore i hög grad olyckligt för armén och för andan inom densamma, att officerare i tjenst kunde utnämnas till befattningar inom Konungens hof. Med sådana befattningar menade emellertid motionären ingalunda adjutanter, för så vidt nemligen de sysslade med militär adjutanttjenst och icke med hof-tjenst. Konungen, den enligt § 14 regeringsformen sjelfskrifne högste befälhafvaren öfver landets krigsmagt, måste i denna sin egenskap ega rätt att till adjutanttjenst hos sig kalla och kommendera det antal officerare, som han ansåge skäligt. Då de emellertid vore hos Konungen anstälde endast i Konungens egenskap af högste befälhafvare öfver krigsmagten, så kunde deremot med all rätt fordras, att desse officerare icke blefve använda i annat än verklig adjutanttjenst, med uteslutande af allt, som hörde till hoftjenst, uppvaktning o. d. Samma vore förhållandet beträffande adjutan- tans anställning hos de kungliga prinsarne, hvilka i och med detsamma icke heller kunde hos sig få anstälde flere eller andre adjutanter än som med deras innehafvande militära grad eller befattning inom krigsmagten vore förenligt. Ett stadgande i nu antydt syfte, som för öfrigt vunne ytterligare bekräftelse af snarlika bestämmelser i utlandet, särskildt Tyskland, syntes slutligen motionären vara af vikt äfven ur konungamagtens egen synpunkt.

Uti en likaledes inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfver- lemnad motion, n:o 156, har härjemte herr *A. V. Ljungman* hemställt, bland annat, att såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling måtte af Riksdagen antagas följande förslag till ändrad lydelse af ifrågavarande § i regeringsformen:

§ 48.

Konungens hof står under dess enskilda styrelse; kunnande han häruti förordna som honom godt synes. Alla beställningar vid sitt hof

må Konungen efter behag tillsätta och derifrån afsätta; dock må med sådan beställning icke förenas embete eller tjänst, hvarom i 28 och 32 §§ förmäles.

Utskottet, som till behandling i ett sammanhang förehaft ofvan omnämnda båda förslag, af hvilka det i herr Ljungmans motion framställda åsyftar att få till stånd en bestämmelse uti förevarande hänseende af mera omfattande natur än den af herr Palme föreslagna, finner väl, att ett förordnande af hofjtjänst med civil eller militär beställning i statens tjänst möjligen kan leda till vissa missförhållanden, särskildt med hänsyn dertill, att en statens tjänsteman, vare sig civil eller militär, genom hofjtjänstgöring kan komma att tidtals dragas från sin egentliga verksamhet, men då utskottet håller före, att, för undvikande af nu antydda olägenhet, det icke torde vara behöfligt, att någon särskild bestämmelse i grundlag införes, och då för öfrigt en sådan ändring som den af motionärerna åsyftade skulle kunna å sin sida medföra bestämda olägenheter, finner utskottet sig icke böra tillstyrka någondera af de i förevarande motioner ifrågasatta grundlagsförändringar; hvadan utskottet hemställer:

1:o) att herr Palmes motion n:o 17 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

2:o) att herr Ljungmans motion n:o 156, i hvad den afser ändrad lydelse af § 48 regeringsformen, icke heller måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1895.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herrar *Bergius* och *Restadius*, som ansett, att motiveringen till utskottets utlåtande bort hafva följande lydelse:

»Utskottet, som till behandling i ett sammanhang förehaft ofvan omnämnda båda förslag, af hvilka det i herr Ljungmans motion framställda åsyftar att få till stånd en bestämmelse uti förevarande hänseende

af mera omfattande natur än den af herr Palme föreslagna, finner väl, att ett förenande af hoftjenst med civil eller militär beställning i statens tjänst möjligen kan leda till vissa missförhållanden, särskildt med hänsyn till olägenheten deraf, att en statens tjänsteman, vare sig civil eller militär, genom hoftjenstgöring kan komma att tidtals dragas från sin egentliga verksamhet, men då utskottet håller före, att, för undvikande af nu antydda olägenhet, det icke torde vara behöfligt, att någon särskild bestämmelse i grundlag införes, saknar utskottet anledning att förorda bifall till någondera af de i förevarande motioner ifrågasatta grundlagsförändringar; hvadan utskottet hemställer:»;

samt af herrar *Ljungman, Boström, Elowson, Olsson* i Maglehult, *Vahlin, Bengtsson, Gyllensvärd, Johnsson* och *Norman*, som ansett, att utskottet bort med anledning af motionerna i Andra Kammaren n:o 17 och n:o 156, den senare i hvad den afser ändrad lydelse af § 48 regeringsformen, hemställa,

det Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af § 48 regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 48.

Konungens hof står under dess enskilda styrelse; kunnande han häruti förordna, som honom godt synes. Alla beställningar vid sitt hof må Konungen efter behag tillsätta och derifrån afsätta; dock må med hoftjenst icke vara förenad anställning i statens tjänst.

Herr *Dahn* har velat tillkännagifva, att han ej deltagit i ärendets behandling inom utskottet.